

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо дисертаційної роботи аспірантки Псьоти Тетяни Володимирівни на тему «Еволюція правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві (кінець IV тис. до н. е. – початок XX ст.)», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини

Псьота Тетяна Володимирівна у 2021 році закінчила Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за спеціальністю «Міжнародне право» та отримала кваліфікацію магістра міжнародного права (з відзнакою). З 2022 р. навчається в аспірантурі університету за спеціальністю 293 Міжнародне право. Володіє українською, англійською, німецькою та польською мовами.

У процесі навчання в аспірантурі Псьота Т. В. виявила високий рівень професійної підготовки, цілеспрямованість і системність у виконанні індивідуального плану наукової роботи, вчасно подала текст дисертаційного дослідження. Вона активно брала участь у наукових семінарах кафедри, конференціях і круглих столах, публікувала результати своїх досліджень у фахових виданнях України, що свідчить про сформованість у неї навичок академічної комунікації та критичного аналізу.

У перебігу роботи над дисертаційним дослідженням аспірантка Псьота Т.В. суттєво підвищила рівень своїх навичок роботи з міжнародно-правовими актами універсального і регіонального рівнів (зокрема й історичними), нормативно-правовими актами окремих держав, якими врегульовано питання щодо статусу особи в міжнародному праві, а також науковою літературою.

Здобувачка продемонструвала належний рівень володіння методологією наукового пізнання, здатність самостійно здійснювати історико-правові узагальнення й аргументовано відстоювати власні наукові позиції. Її робота характеризується відповідальністю, послідовністю, уважністю до деталей і

вмінням співвідносити теоретичні висновки з історико-фактичним та юридичним матеріалом.

За час навчання в аспірантурі Псьота Т.В. оволоділа наступними компетентностями: виявляти глибокі й системні теоретичні та емпіричні знання з міжнародного права прав людини; поглиблене розуміння міжнародно-правових питань, міжнародної системи, юридичної теорії та практики (у т. ч. глибоке знання наукової літератури за профілем); кваліфіковано здійснювати наукові дослідження у сфері міжнародного права і міжнародних відносин; здійснювати наукові дослідження питань міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, не розроблені або недостатньо розроблені у відповідних наукових дослідженнях, готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати досліджень, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.

Обрана аспіранткою тема дисертаційної роботи «Еволюція правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві (кінець IV тис. до н. е. – початок XX ст.)» є актуальною та обумовлена необхідністю здійснення аналізу формування, трансформації та кодифікації правових норм, що визначали статус особи у різні історичні епохи, а також їхнього впливу на сучасні концепції прав людини та міжнародно-правового захисту індивіда. Вивчення еволюції правового статусу особи дозволяє простежити поступовий перехід від колективістських уявлень про людину та її обов'язки перед державою чи общиною до сучасного розуміння індивідуальних прав, особи як учасника міжнародних правовідносин. Особлива увага приділяється аналізу правових систем Стародавнього Сходу, давньогрецьких і римських концепцій, середньовічних норм, а також ранньомодерних і класичних інституцій міжнародного права, що дозволяє виявити закономірності та протиріччя у регламентації статусу людини та її прав у міждержавних відносинах. Дослідження включає компаративний аналіз правових норм стародавнього часу, середньовіччя і доби Нової історії, виявлення їхніх історичних передумов, а також оцінку впливу політичних, соціокультурних і релігійних факторів на

становлення міжнародно-правових інститутів, що регламентують права особи. Завдяки комплексному підходу, що поєднує історико-правовий, порівняльний та теоретико-концептуальний аналіз, робота спрямована на виявлення історико-правових закономірностей еволюції статусу особи, що можуть слугувати підґрунтям для подальшої кодифікації міжнародно-правових норм, спрямованих на захист людини у сучасних умовах.

Наукова новизна обраної теми дисертації полягає в комплексному історико-правовому дослідженні еволюції правового статусу особи у міжнародному праві від стародавнього часу до початку ХХ ст., що передбачає систематичний аналіз норм, інститутів і доктринальних підходів у їхньому історичному, політичному та соціокультурному контексті. Вперше здійснено порівняльне вивчення домодерних і ранньомодерних концепцій правового статусу особи та класичних доктрин міжнародного права, що дозволяє реконструювати історичні закономірності трансформації міжнародно-правового розуміння людини як суб'єкта захисту її прав і свобод. Дисертація має новаторський характер у висвітленні історичного взаємозв'язку між формуванням міжнародно-правових норм і розвитком концепції прав людини як учасника міжнародних правовідносин, показуючи, як соціально-політичні, релігійні та культурні чинники впливали на становлення міжнародно-правових стандартів щодо особи. Наукова новизна також виявляється у використанні комплексного історико-правового підходу, що поєднує аналіз історичних джерел, порівняльне вивчення правових систем різних епох та теоретичне осмислення історико-правових процесів, що дозволяє не лише реконструювати моделі правового статусу особи в минулому, а й простежити їхній вплив на формування сучасних міжнародно-правових інститутів захисту людини.

За підсумками проведеного наукового дослідження отримано нові положення, спрямовані на удосконалення та розвиток сучасної доктрини міжнародного публічного права щодо захисту прав і свобод людини як учасника міжнародних правовідносин, що базуються на історично обґрунтованому розумінні еволюції правового статусу особи. Зокрема,

визначено історико-правові закономірності формування правових норм, що регламентували права індивіда в домодерний та модерний час, а також показано їхній вплив на становлення класичних і сучасних інститутів міжнародного права. Дослідження дозволяє виділити ключові етапи та періоди трансформації міжнародно-правового статусу особи, проаналізувати механізми його захисту в різні історичні епохи та окреслити принципи, які зберегли своє значення у сучасній міжнародно-правовій доктрині. На підставі отриманих результатів сформульовано рекомендації щодо історико-правового обґрунтування сучасних міжнародно-правових стандартів захисту людини, що можуть стати підґрунтям для подальшого розвитку теорії та практики міжнародного публічного права.

Цілком виправданою вбачається структура роботи, яка складається зі вступу, трьох розділів (поділених на підрозділи), висновків і списку використаних джерел. Кожен розділ дисертації логічно побудований, послідовно висвітлює ключові аспекти теми та завершується висновками, що відображають основні результати дослідження та підкріплюють загальні наукові положення роботи. Така структура дозволяє забезпечити послідовний перехід від теоретичних положень до історико-правового аналізу конкретних норм і доктрин, а також формування узагальнених висновків, які відповідають меті та завданням дисертації. Достовірність й обґрунтованість наукових висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується значним обсягом інформаційних джерел, включно з історичними документами, міжнародно-правовими актами, праць класиків міжнародного права, а також сучасними, як вітчизняними, так і зарубіжними, науковими публікаціями з історії міжнародного права та прав людини. Особливу цінність становить поєднання джерельної бази домодерного та модерного періодів, що дозволяє простежити еволюцію правового статусу особи у широкому історико-правовому контексті.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій авторки підтверджуються їхньою апробацією у відкритому друку, а також активним обговоренням на науково-практичних конференціях і наукових семінарах

кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Це свідчить про те, що результати дослідження пройшли критичну експертизу наукової спільноти і отримали схвальні відгуки колег, що підкреслює їхню наукову цінність та практичну значущість.

Дисертаційна робота виконана здобувачкою особисто, відзначається високим рівнем самостійності дослідження, глибоким опрацюванням історико-правових джерел та наукових концепцій, містить низку нових наукових положень і результатів, які мають значне значення для розвитку міжнародного публічного права та історико-правової науки загалом. Зокрема, вони дозволяють поглибити розуміння історичних закономірностей формування правового статусу особи, простежити еволюцію міжнародно-правових інститутів захисту людини та окреслити перспективи вдосконалення сучасної доктрини міжнародного права.

Отже, за своїм науковим рівнем, глибиною теоретичних розробок, практичним значенням отриманих результатів, висновків і рекомендацій, структурою, мовою та стилем викладення матеріалу дисертація Псьоти Тетяни Володимирівни на тему «Еволюція правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві (кінець IV тис. до н. е. – початок XX ст.)» відповідає вимогам щодо оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами від 31.05.2019 № 759), а також вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ від 21.03.2022 № 341, від 19.05.2023 № 502, від 03.05.2024 № 507).

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація «Еволюція правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві (кінець IV тис. до н. е. – початок XX ст.)» відповідає

встановленим вимогам, і може бути рекомендована до захисту для здобуття її авторкою – Псьотою Тетяною Володимирівною наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 293 Міжнародне право.

Науковий керівник
професор кафедри
міжнародного і європейського права
юридичного факультету
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
доктор юридичних наук, професор

Олександр ГАВРИЛЕНКО

